

ZŠ 2. stupeň – mluvení + interakce

Publikace volně dostupné na internetu:

DOLEŽÍ, Linda. *Začínáme učit češtinu pro náctileté cizince – 2. stupeň ZŠ a SŠ*. Příručka pro lektorky a lektory. Praha: AUČCJ – Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka, 2016. ISBN 978-80-270-1054-7¹

JAURISOVÁ, Blanka a PÁNOVÁ, Martina. *Prázdninová škola češtiny*. Soubor materiálů k podpoře výuky českého jazyka pro cizince na úrovni začátečník – 10denní kurz českého jazyka. Olomouc: Národní institut pro další vzdělávání, 2016. ISBN 978-80-86956-94-7²

TÁBORKOVÁ, Jana. *Hezky česky*. Soubor materiálů k podpoře výuky českého jazyka pro cizince na úrovni začátečník zahrnuje pracovní listy s tematicky uspořádanými lekcemi a metodické pokyny. Olomouc: Národní institut pro další vzdělávání, 2016. ISBN 978-80-86956-89-3³

HAVLÍKOVÁ, Dana a OŠMERA, Radim. *Česky s vlaštovkou 1. Jak učit češtinu jako druhý/cizí jazyk – pracovní listy pro výuku dětí i dospělých*. Praha: AUČCJ – Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka, 2019. ISBN 978-80-907554-2-0⁴

Tato publikace byla vytvořena v rámci programu „Podpora aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR v roce 2019“ a má sloužit jako praktická příručka pro lektory češtiny jako druhého/cizího jazyka. Autory jsou členové Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ), kteří zde zaznamenávají své zkušenosti a postřehy. Je vhodná jak pro výuku žáků 1. a 2. stupně, tak i pro výuku dospělých.

1. Úvod

- autorka představuje AUČCJ jako odbornou zájmovou organizaci a popisuje její cíle
- dále jsou vypsány volně dostupné publikace vydané AUČCJ, jež se věnují tématu vzdělávání cizinců
- stručná charakteristika publikace

¹<http://www.auccj.cz/metodicke-materialy/zaciname-ucit-cestinu-pro-nactilete-cizince-%E2%80%93-2-stupen-zs-a-ss-a488>

²<https://www.inkluzivniskola.cz/prazdninova-skola-cestiny>

³<https://www.inkluzivniskola.cz/hezky-cesky>

⁴<https://www.inkluzivniskola.cz/cesky-s-vlastovkou>

2. CO MÁTE RÁDI? – Ukázková lekce pro děti (Neslovany) ve věku staršího školního věku (11–15 let) na úrovni A1

- detailně popsaná ukázka výuky kurzu češtiny pro cizince
- autor představuje účastníky kurzu
- dále pokračuje podrobným popisem toho, jak vypadá jedna jeho hodina kurzu, od navození správné atmosféry, přes komunikaci se žáky, až po reflektování vlastních myšlenek
- aktivity rozděluje do několika částí:
 - Zklidnění – zahájené lekce
 - Vyladění – úprava učebního prostředí (uspořádání do kruhu)
 - Opakování – rekapitulace poznatků z předchozí lekce (jídlo)
 - Výslovnost – zaměření na správnou výslovnost dané hlásky (ch)
 - Nová slovní zásoba a gramatika – vysvětlení nových slov obrázku (jídlo) a slovních struktur (mám rád/a)
 - Rozvoj komunikace s novou gramatikou – aktivita s obrázky a jejich pojmenováními; trénink 3. osoby sloves, akuz. substantiv
 - Uvolnění – Tik tak bum (bomba) – hra s didaktickou pomůckou
 - Zkompletování – vysvětlení záporu nové slovní struktury (nemám rád)
 - Didaktická shrnující hra – hra kvarteto s obrázky jídla
 - Uzavření a zopakování – hra typu „kufir“ a konec lekce

3. Pracovní listy

- 18 pracovních listů, které obsahují tabulku s názvem aktivity a informacemi o úrovni jazyka, věku a počtu studentů, cílem aktivity, časové dotaci a případných pomůckách
- níže jsou podány podrobné popisy aktivit i s příklady, možné varianty, doplňkové informace, součástí jsou i související obrázky a tabulky

OBSAH	
ÚVOD	7
CO MÁTE RÁDI? UKÁZKOVÁ LEKCE (RADIM OŠMERA)	8
PRACOVNÍ LISTY	
1 Asociace (Anastasia Martinková)	16
2 Balónky (Radim Ošmera)	17
3 Barvy (Jana Černá)	18
4 Co nám řeknou mince (Eva Volfová)	21
5 Darth Vader (Eliška Krysllová)	23
6 Hry s letáky (Anastasia Martinková)	26
7 Jednoduché otázky o složitých věcech (Anastasia Martinková)	28
8 Je to pořad ještě tužka? (Anastasia Martinková)	31
9 Kdo je ve třídě (Radim Ošmera)	32
10 Kouzelný měsíc (Anastasia Martinková)	34
11 Kubismus (Anastasia Martinková)	36
12 Tichá pošta (Eliška Krysllová)	37
13 Pojďme smazat tabuli (Petra Lipenská)	46
14 Příběh podle abecedy (Anastasia Martinková)	47
15 Vlastovka (Petr Pytlík)	50
16 Zajímavý dotazník (Anastasia Martinková)	53
17 Znáš někoho, kdo... (Eliška Krysllová)	55
18 Zertovná věštba (Martina Vašíková)	57

CO MÁTE RÁDI?

Ukázková lekce pro děti (Neslovany) ve věku staršího školního věku (11–15 let) na úrovni A1

Radim Ošmera

Následující text popisuje nikoliv možnou, ale konkrétní proběhnuvší hodinu s konkrétní skupinou dětí. Ukazuje možnosti, představuje nápady, chce inspirovat, pomoci začínajícím lektorům. Text si neklade nárok na univerzální správnost. Každý lektor je jiný. Vezmi si z článku, milá čtenářko, milý čtenáři, to, co se ti jeví jako důležité.

Děti navštěvující kurz (v Centru pro integraci cizinců v Brně) byly neslovanského původu. Kurz byl koncipován jako zájmový kroužek, nebyl součástí povinné školní docházky. Jako všechny děti byly i tyto děti velmi živé, což se v hodinách projevovalo a bude to částečně předmětem didaktického popisu. Mimořádné na těchto dětech bylo, že pocházely ze zdravého a podporujícího rodinného zázemí a také jejich nastavení k učení bylo velmi pozitivní. Učili se rády, ne však samy od sebe. Jinými slovy k učení potřebovaly větší či menší impuls, ale následovala vždy krásná práce s motivovanými žáky.

ZAHÁJENÍ

Přicházím do třídy. Kluci hrají na velkých mobilech hru. Holky si něco píšou na tabuli. Někteří pobíhají po třídě a hází si s plyšovým balónem. Na můj příchod reagují jen tak, že zvesela volají: „Dobryyy deeen.“ Chvilí je pozorují. Nálada je dobrá. Ale bude asi náročné je svolat k práci.

Tleskám a volám taky: „Dobrý den.“ Hlas do jisté míry napínám, ale hlavně se jako vždy snažím jen o to, aby byl výrazně sytý, posazený do široka, hlasitý, nikoliv agresivně autoritářský. Jde jen o to, abych dal najevo, že jsem tady.

V místě, kde kurz probíhá, není zvonění, tedy ostrý předěl mezi pauzou a hodinou. Osobně potřebuji, aby zahájení bylo vždy přirozené, a tedy pokaždé trochu jiné, zároveň však vždy jasné.

Josef zvedá hlavu a ptá se: „Je hodinááá?“ Říkám tiše, že ano. Usmívám se a čekám nehybně na svém místě. Kluci tedy vypínají mobil. Dívky se usazují na místo. Ti, kteří si házeli s míčem, křičí: „Paně učitel, chytěééjte.“ Chytám míč tak, aby to vypadalo jako pohyb fotbalového brankáře. U toho ze sebe vydám mohutné přehnané heknutí, které předvádí mimořádnou námahu pohybu. To vzbudí v rozjivené třídě všeobecné veselí. Poté míč prohodím za zády před sebe a položím na stůl, postavím se doprostřed třídy a gestem ruky ukážu na jejich židle a vyzvu je tak, aby se posadili.

Gesto otevřené ruky, kdy dlaň míří nahoru, s mírnou úklonou, ale nekompromisním výrazem v obličejí jsou jako celek velmi důležité. Toto je jeden z momentů, kdy navazují pro mne i pro ně dobrý vztah. Nebojím se takzvaně si zadat s dětmi, když reagují na jejich hod míčem. Zároveň s maximální laskavostí vymezují hranice – fotbal nyní hrát nebudeme.

Aktivita č. 1:

PRACOVNÍ LIST 1

Název aktivity	ASOCIACE
Úroveň	A2–C1
Věk studentů	Mladší ŠV / starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina / jednotlivci
Cíl aktivity	Procvičení slovní zásoby, tvorba vět
Časová dotace	5–10 min.
Pomůcky	–

Lektor říká libovolné slovo a studenti postupně reagují asociací na dané slovo. Postup se opakuje, každý další říká asociaci, která se mu vybaví k předešlému slovu. Například: kámen – hora – les – liška – kožich – divadlo – herec... Lektor zapisuje jednotlivá slova tak, aby studenti zápis neviděli (na obrácenou tabuli, na papír, na fólii...). V určitý moment lektor vyzve studenty, aby vytvořili věty s prvním a posledním slovem. V průběhu aktivity se každý soustředí pouze na předešlá slova a postupně z paměti mizí, co již bylo řečeno. Navíc se asociace velmi pravděpodobně dostane značně daleko od prvního slova a je poté veselý vymýšlet věty se dvěma zcela nesouvisejícími slovy (např. polární záře a žralok, svetr a lžice).

Po skončení aktivity lektor ukáže nebo promítne všechna uvedená slova a ověří, zda všichni studenti rozumí (pokud ne, význam vysvětluje česky student, který dané slovo uvedl). Poté lektor požádá studenty, aby vysvětlili, proč je napadla právě tato asociace.

Doplňkové informace k aktivitě

Pokud je málo studentů, může se udělat více kol, než se ukončí řetězec a zvolí se daná slova pro větu.

Lektor může na začátku určit slovní druh, což je dost omezující, a proto to doporučujeme zkusit až po první volné hře asociací.

Lektor může vyhlásit soutěž o nejoriginálnější, nejtipnější, nejdelší atd. větu – tím povzbuzuje kreativitu.

Aktivita č. 2:

PRACOVNÍ LIST 15

Název aktivity	VLAŠTOVKA
Úroveň	A1
Věk studentů	Mladší ŠV / starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina
Cíl aktivity	Procvičení small talku, nácvik psaní
Časová dotace	30 min.
Pomůcky	Papír, tužky, návod na složení vlaštovky (viz s. 52), popř. fixy na tabuli, připravené fráze

Lektor přinese do třídy papírovou vlaštovku a zeptá se, zda ji studenti umí složit, případně krátce vysvětlí, že se jedná o tradiční zábavu, a předvede, jak vlaštovka létá.

Varianta 1

Lektor vysvětlí průběh aktivity, popřípadě napíše na tabuli procvičované fráze nebo je má připraveny předem na papírech, které rozdává.

Průběh aktivity:

Lektor hodí vlaštovku nějakému studentovi a zároveň mu položí jednu otázku ze seznamu. Student vlaštovku chytí, odpoví na otázku a hodí vlaštovku zpět lektorovi.

Příklady frází

Jak se jmenujete? – Jmenuji se...
Kolik ti/vám je let? – Je mi...
Odkud jsi/jste? – Jsem z...
Co děláš/te? – Jsem...
Máš rád kávu? – Ano, mám. / Ne, nemám.

Takto se dialogy několikrát opakují se všemi studenty, dále lze fráze smazat z tabule nebo otočit připravené kopie a pokračovat bez vizuální opory.

Varianta 2

Lektor vysvětlí průběh aktivity, popřípadě napíše na tabuli procvičované fráze nebo je má připraveny předem na papírech, které rozdává.

Průběh aktivity:

Lektor hodí vlaštovku nějakému studentovi a zároveň mu položí jednu otázku ze seznamu. Student vlaštovku chytí, odpoví na otázku a vlaštovku hodí dalšímu studentovi, kterému zároveň položí další otázku ze seznamu.

Příklady frází

Jak se jmenujete? – Jmenuji se...
Kolik ti/vám je let? – Je mi...
Odkud jsi/jste? – Jsem z...
Co děláš/te? – Jsem...
Máš rád kávu? – Ano, mám. / Ne, nemám.

Takto se dialogy několikrát opakují se všemi studenty, dále lze fráze smazat z tabule nebo otočit připravené kopie a pokračovat bez vizuální opory.

Varianta 3

Lektor rozdává studentům papíry, ukáže jim návod na složení vlaštovky z přílohy a pomůže jim vlaštovku složit. Každý student napíše na vlaštovku nějaký vzkaz pro jiného studenta, napíše tam také jeho jméno a pošle mu ji.

Aktivita č. 3:

PRACOVNÍ LIST 13

Název aktivity	POJĎME SMAZAT TABULI
Úroveň	A2–B2
Věk studentů	Mladší ŠV / starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina
Cíl aktivity	Komunikace, upevňování slovní zásoby, kreativita
Časová dotace	5 min.
Pomůcky	Tabule, fixy

V průběhu celé hodiny lektor samozřejmě píše nová slova na tabuli, klíčová slovíčka doporučujeme psát pod sebe na pravý nebo levý okraj tabule. Před koncem hodiny je vhodné tato slova znovu zopakovat. Lektor řekne studentům, že tabule musí být opět čistá, ale že slova sama nezmizí, zmizí jen tak, že „skočí“ do nějaké věty. Studenti tedy musí vytvořit větu, ve které dané slovo použijí.

Příklad

Na tabuli je slovo „představení“. Student vymyslí větu, např. „Včera jsem šel do divadla a viděl jsem hezké představení“. Každé slovo, které lektor se studenty zopakoval, na tabuli smaže. Studenti se občas snaží zabít dvě mouchy jednou ranou, nová slova kombinují, aby byla tabule brzo smazaná. Takovou aktivitu je možné podpořit, je náročnější.

Na začátku další lekce lektor tatáž slova vypíše opět na tabuli a studenti na ně zase tvoří věty.

Varianta

Nová slova na tabuli vypíše podle svých poznámek vybraný student.